

Avdelningen för regelarbete och expertstöd
Ulla Rosenius, 08-730 90 16
arbetsmiljoverket@av.se

Personalutrymmen vid skogsarbete

Under senare år har Arbetsmiljöverket (AV) noterat en försämring när det gäller personalutrymmen vid skogsarbete. Bristerna är större vid plantering än vid röjning. Detta beror sannolikt på att man vid plantering är på samma ställe under mycket kort tid, ofta bara en dag, och det är då vanligt att man inte har med rastvagn. Vid plantering förekommer dessutom mer hantering av kemikalier. Störst är riskerna vid manuella och motormanuella arbeten, eftersom man vid dessa arbeten är utomhus och därigenom riskerar att bli blöt och nedkyld. Riskerna är mindre för maskinförare.

Denna skrivelse är REM¹:s ställningstagande beträffande vad som är rimligt att kräva ifråga om personalutrymmen vid skogsarbete enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning (AFS 2009:2). Förutom vad som sägs här kan det finnas ytterligare behov av tvättmöjligheter och ögonspolning på grund av hantering av vissa kemikalier.

Risker

Personalutrymmen behövs både av komfortskäl och för att minska risken för ohälsa. REM anser att både avkylning och att inte ha möjlighet att tvätta händerna till exempel inför måltider ökar risken för ohälsa. Att inte kunna byta om efter arbetet kan också innebära en risk för ohälsa, speciellt om arbetskläderna förorenats av bekämpningsmedel.

Vid arbete som innebär tröttande, fysisk belastning, till exempel ensidigt upprepat, starkt styrt eller bundet arbete, kan ett personalutrymme där man kan sitta bekvämt under raster och pauser öka möjligheten till återhämtning.

Blöta kläder ökar risken för avkylning. Likaså innebär att behöva åka bil i fuktiga kläder risk för avkylning.

---

¹ REM är enheten för människa och omgivning på avdelningen för regelarbete och expertstöd, Arbetsmiljöverket.

Föreskriftskrav

Funktionskravet i 90 §, AFS 2009:2, är att antalet personalutrymmen samt deras placering, storlek och inredning ska vara anpassat till arbetets natur och varaktighet.

De allmänna rådens (kommentarernas) funktion är att förtydliga innebörden i föreskrifterna, t.ex. upplysa om lämpliga sätt att uppfylla kraven och visa exempel på praktiska lösningar. Funktionskraven kan uppfyllas på andra sätt, men andra lösningar ska inte vara sämre än de som anges i råden.

Enligt kommentaren till 90 § kan arbete utanför ett fast driftsställe ha mycket varierande karaktär och varaktighet. Samma regler för personalutrymmen gäller dock, och oavsett arbetsförhållandena är det angeläget att personalutrymmena är så bra som möjligt. I princip ska alltså alla krav på personalutrymmen i AFS 2009:2, 90-113 §§, vara uppfyllda.

I kommentarerna anges personalbodar eller undantagsvis, och främst sommartid, mindre rastvagn eller dylikt som lämpliga personalutrymmen vid skogsarbete. Det sätt man väljer att ordna personalutrymmen ska alltså inte vara av sämre standard än så.

Enligt 29 § i AFS 2009:2 ska lokaler som innehåller arbetsplatser eller personalutrymmen ha lämpligt termiskt klimat. Enligt kommentaren till samma paragraf är klimatets uppgift "dels att skapa gynnsamma förutsättningar för kroppens värmebalans, dels att motverka ohälsa orsakad av t.ex. lokal avkylning. Redan små avvikelser under den idealiska temperaturen försämrar muskelfunktionen och särskilt då fingerfärdigheten vilket kan påverka arbetsprestationen och risken för olycksfall....En lufttemperatur över 16 °C ger i de flesta fall en tillräckligt god fingerfärdighet vid rörligt arbete. ....Vid arbete i kyllda arbetslokaler eller arbete i kyla utomhus är det extra viktigt att ha pauser i uppvärmda utrymmen".

REM:s tolkning

Det är rimligt att ställa krav att arbetstagare vid arbete i skogen under arbetsdagen ska ha möjlighet till

- toalettbesök
- personlig hygien/möjlighet att tvätta händer med uppvärmt vatten
- värmning och förtäring av mat
- tillfredsställande sittplatser, vid kallt väder i uppvärmt utrymme
- möjlighet till ombyte samt
- torkmöjlighet.

Normalt bör det vara gångavstånd till personalutrymmen. I undantagsfall - om arbete utförs vid enstaka tillfällen och under mycket kort tid (mindre än en

arbetsdag) - kan transport ske med bil. I praktiken innebär det att normalt ska rastvagn eller motsvarande finnas.

Vid tillfälligt och kortvarigt arbete, avskilt från bebyggelse eller områden där andra människor vistas, kan undantagsvis avsteg från kravet på toalett göras. Vid arbete inom tätbebyggt område ska dock alltid tillgång finnas till toalett.

Exakt vilket avstånd till personalutrymmen under arbetsdagen som är acceptabelt är omöjligt att ange. I tidigare bedömningar som AV gjort och i en del äldre handböcker anges 1-2 minuters gångväg till toaletter vid arbete inomhus som acceptabelt. I kommentaren till 90 §, AFS 2009:2, står bland annat att det i allmänhet är acceptabelt att arbetstagare utomhus har längre avstånd till personalutrymmen än arbetstagare inomhus eftersom det ofta ligger i arbetsuppgiften att röra sig inom ett vidsträckt område. Om man accepterar ett gångavstånd på 5-10 minuter så skulle det alltså innebära ett avstånd på ca 300 - 800 m, vilket förefaller rimligt.

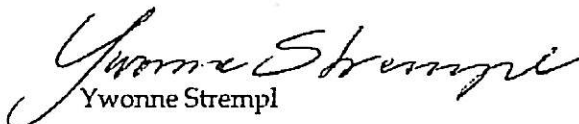
Eftersom arbetet är av sådan art att man blir svettig och smutsig och arbetskläder kan bli förorenade av bekämpningsmedel ska arbetstagare vid arbetsdagens början och slut dessutom ha tillgång till

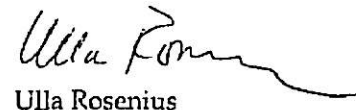
- tvättutrymme med dusch
- omklädningsrum och
- möjlighet att förvara privata kläder åtskilda från arbetskläder.

Vid bedömningen av avståndet till omklädningsrum ska risken för nedkylning beaktas, även då transport sker med bil.

Alla företag som bedriver skogsarbete på permanent basis kan antas bedriva sin verksamhet mer än tillfälligt (del av dag) och vid mer än enstaka tillfällen på platser där man inte har tillgång till fasta personalutrymmen. Även om AV gör inspektion en dag med varmt och vackert väder kan man anta att företaget bedriver verksamhet även dagar med sämre väder då det finns risk för nedkylning. AV bör därför alltid kunna ställa krav på att företag som bedriver skogsarbete ska disponera rastvagn eller motsvarande.

Att hänvisa arbetstagaren till bostaden om den ligger på rimligt avstånd från arbetsplatsen istället för att tillhandahålla personalutrymmen kan vara acceptabelt ifall arbetsgivare och arbetstagare i förväg är överens om den lösningen. Grundregeln måste ändå vara att arbetsgivaren ska ordna med lämpliga personalutrymmen.

Ywonne Strempl

Ulla Rosenius